

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

w sprawie **M. F. i M. M.**

uniewinnionych od popełnienia czynu z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 191 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 4 października 2023 r.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego - subsydiarnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 29 kwietnia 2022 r., sygn. akt VII Ka 259/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Szczytnie

z dnia 21 grudnia 2021 r., sygn. akt II K 498/20,

- 1. oddala kasację w części dotyczącej M. M. i w tym zakresie uznaje ją za oczywiście bezzasadną,**
- 2. uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu I - instancji w części dotyczącej M. F. i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Szczytnie,**
- 3. zarządza zwrot opłaty od kasacji wniesionej przez oskarżyciela posiłkowego - subsydiarnego K. N.,**

4. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego w części dotyczącej uniewinnionej M. M. obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Z uwagi na treść rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego i dyspozycję art. 535§3 k.p.k. niniejsze uzasadnienie sporządzone zostało tylko w części dotyczącej M. F..

M. F. stanął pod zarzutem tego, że:

- w okresie od 30.06.2017r. do 14.08.2018r. w S., woj. [...], w warunkach czynu ciągłego, pełniąc funkcję Komendanta – [...] w S., przekroczył swoje uprawnienia i nie dopełnił obowiązków, polegających na pozbawieniu K. N. stanowiska [...] i przeniesieniu wymienionego do dyspozycji Komendanta – [...] oraz zmuszaniu K. N. do przejścia na zaopatrzenie emerytalne pod groźbą degradacji na niższe stanowisko służbowe z niższą grupą zaszeręgowania lub dyscyplinarnego usunięcia ze służby, z powodu jego służby w strukturach Milicji Obywatelskiej, a także na braku złożenia wymienionemu propozycji stanowiska [...] oraz innego równorzędnego stanowiska, mimo że takie stanowiska w okresie od 1.07.2017r. do 30.06.2018r. były na wykazie wakujących stanowisk w [...] w S. oraz obniżeniu dodatku służbowego, czym działano na szkodę K. N., a także stosowaniu uporczywego i złośliwego nękania poprzez stosowanie nacisków, szykan i gróźb wobec K. N., poprzez brak złożenia wymienionemu propozycji [...] lub innego równorzędnego stanowiska, mimo że takie stanowiska w okresie od 1.07.2017r. do 30.06.2018r. były na wykazie wakujących stanowisk w [...] w S., dyskryminowanie wymienionego poprzez przeniesienie do dyspozycji Komendanta – [...], a następnie na inne stanowisko służbowe z niższym stopniem zaszeręgowania, z uwagi na zatrudnienie wymienionego w formacji Policji przed 1989r. (wówczas Milicji Obywatelskiej) oraz nieprzyznaniu premii i nagród, czym działano na szkodę interesu prywatnego K. N.,
tj. popełnienia czynu zakwalifikowanego z art. 231§1 k.k. w zb. z art. 191§1 k.k. i art. 190§1 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k. w zw. z art. 12§1 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczycinie z dnia 21 grudnia 2021r. w sprawie o sygn. akt II K 498/20 oskarżonego uniewinniono od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Orzeczenie zaskarżone zostało apelacjami dwóch pełnomocników oskarżyciela subsydiarnego.

W pierwszej skardze pełnomocnik podniósł zarzuty:

1. obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wydanego orzeczenia tj.:

a) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i zastosowanie dowolnej, jednostronnej oceny dowodów, sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania, wiedzy i doświadczenia życiowego prowadzącej do:

- uznania iż działania oskarżonego M. F. podejmowane wobec K. N. mieściły się w ramach kompetencji oskarżonego jako Komendanta – [...] w S. (dalej także W.), a sam oskarżony uprawniony był do zupełnie dowolnego kształtowania polityki kadrowej W. według własnego uznania, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do oczywistego wręcz wniosku, iż całokształt działań podejmowanych przez oskarżonego, tj. w szczególności pozbawienie pokrzywdzonego stanowiska [...] w 9 grupie zaszerogowania i przeniesienie w dyspozycję Komendanta – [...], a następnie przeniesienie na niższe stanowisko służbowe w 8 grupie zaszerogowania, mimo pozornej zgodności z prawem, w tym przepisami ustawy o Policji, były działaniami w rzeczywistości pozbawionymi podstaw faktycznych, mającymi charakter dyskryminujący K. N., bowiem przesłanką ich podjęcia, podobnie jak w stosunku do pozostałych funkcjonariuszy, występujących w charakterze świadków w niniejszej sprawie, było rozpoczęcie służby jeszcze w ramach formacji Milicji Obywatelskiej i działania te jako dyskryminujące, nie znajdujące uzasadnienia faktycznego, nie mogą zostać uznane za mieszczące się w granicach tzw. uznania, czy luzu administracyjnego i zgodne z prawem, a stanowią one w istocie przekroczenie przez oskarżonego uprawnień przysługujących mu jako Komendantowi – [...] w S.; do wniosku takiego prowadzi przede wszystkim ocena całokształtu działań podejmowanych przez oskarżonego

wobec K. N. w sposób wyraźny ukierunkowana na zwolnienie wymienionego ze służby w Policji i zmuszenie go do odejścia na zaopatrzenie emerytalne;

- całkowitego pominięcia, iż pokrzywdzonemu K.N. stanowisko w 8 grupie zaszeregowania zostało zaproponowane już po złożeniu przez niego zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa w niniejszej sprawie, co miało miejsce 22.06.2018r., co mogło mieć wpływ na fakt, iż pokrzywdzonemu zaproponowano stanowisko w grupie wyższej, niż pozostałym osobom przeniesionym w dyspozycję Komendanta – [...], które zaczynały służbę za czasów Milicji Obywatelskiej (tj. w grupie 5 zaszeregowania);

- uznaniu za niewiarygodne zeznań K. N. w części, w której pokrzywdzony wskazywał, iż odbywał z M. M. rozmowy, w których wymieniona przekazywała mu informacje od M. F. i naciskała na to, aby odszedł on na zaopatrzenie emerytalne pod groźbą przeniesienia na niższe stanowisko służbowe w niższej grupie zaszeregowania, podczas gdy wiarygodność zeznań pokrzywdzonego potwierdzają przede wszystkim zeznania świadków M. P., P. M., P. S., S. M., R. G., A. Z., którym wprost przez samego M. F., zaproponowane zostało przejście na zaopatrzenie emerytalne lub przeniesienie w dyspozycję Komendanta – [...], co miało wiązać się w późniejszym okresie z powierzeniem niższego stanowiska służbowego, a przyczyną takiego działania M. F. miała być służba wymienionych osób jeszcze za czasów Milicji Obywatelskiej; potwierdzają wiarygodność tych zeznań także zeznania J. K. oraz K. Ł., którzy wprost wskazywali, iż według ich wiedzy na funkcjonariuszach z przeszłością milicyjną wymuszane było powyższymi działaniami odejście na zaopatrzenie emerytalne;

- uznania, iż przeniesienie K. N. w dyspozycję Komendanta – [...] przez oskarżonego, a następnie przydzielenie mu niższego stanowiska służbowego wynikało z przyczyn obiektywnych, nie zaś z faktu, iż pokrzywdzony rozpoczął służbę przed 1990r., za czasów Milicji Obywatelskiej, podczas gdy zarówno z treści dokumentów – w postaci wiadomości e-mail J. T. z dnia 27.02.2017 r. skierowanej do A. R., P. J. oraz P. Ł., dotyczącej ilości „Milicjantów” w ich zakładach, jak i z zeznań szeregu świadków, w tym w szczególności M. P., J. I., P. M., P. S., S. M., R. G., K. Ł., J. K. wynika, iż funkcjonariusze z przeszłością „milicyjną” byli zmuszani do odejścia z W. w S. właśnie z uwagi na ich przeszłość w formacji Milicji Obywatelskiej;

informacje powyższe potwierdzone zostały także przez świadka A. B. oraz R. J., którzy wskazywali, że na komendantów (w tym komendantów [...]) wywierane były naciski polityczne przez ówczesne kierownictwo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, aby zwalniać ze służby osoby, które służyły wcześniej w MO; prawidłowa ocena materiału dowodowego, uwzględniająca w szczególności zasady logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego wskazuje na fakt, iż zarówno wobec K. N., jak i wobec pozostałych funkcjonariuszy podejmowane były działania mające na celu doprowadzenie do ich zwolnienia ze służby właśnie ze względu na ich przeszłość „milicyjną”, a działania te polegały na wymuszeniu ich odejścia na zaopatrzenie emerytalne poprzez przeniesienie (jak w przypadku oskarżyciela) lub zapowiedź (pot. groźbę) przeniesienia (jak w przypadku świadków) w dyspozycję Komendanta – [...], co miało wiązać się w późniejszym okresie z przeniesieniem na niższe stanowisko służbowe lub zwolnieniem ze służby po upływie 12 miesięcy pozostawania w dyspozycji, co w sposób oczywisty było sytuacją skrajnie niekorzystną dla wymienionych funkcjonariuszy;

- uznania, iż oskarżycielowi posiłkowemu została wymierzona druga najsurowsza kara dyscyplinarna w postaci ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby (art. 134 pkt 6 ustawy o Policji), co pośrednio uzasadniać miało obniżenie dodatku służbowego K. N. aż o 50 %, podczas gdy w rzeczywistości wymienionemu została wymierzona jedna z najłagodniejszych kar dyscyplinarnych w postaci ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku (art. 134 pkt 3 ustawy o Policji), która nie jest tożsama z ww. karą ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby i jest obok upomnienia i nagany jedną z najłagodniejszych kar dyscyplinarnych;

- uznania, iż obniżenie K. N. dodatku służbowego o 50% było wyłącznie wynikiem orzeczonej wobec niego kary dyscyplinarnej, nie zaś dyskryminacyjnego traktowania pokrzywdzonego, podczas gdy funkcjonariuszowi ukaranemu dyscyplinarnie taki dodatek można obniżyć o 20%-50%, zaś wysokość obniżenia pokrzywdzonemu dodatku o maksymalną wysokość nie została w żaden sposób uzasadniona, poza lakonicznym stwierdzeniem o charakterze i wadze deliktu dyscyplinarnego; prawidłowa ocena materiału dowodowego w szczególności w relacji do innych działań podejmowanych przez oskarżonego M. F. powinna

tymczasem prowadzić do uznania, iż wysokość obniżenia nie wynikała w żaden sposób z wagi przewinienia dyscyplinarnego K. N., nie została w żaden sposób uzasadniona i została ukształtowana w sposób dowolny, bez uzasadnienia faktycznego dla tak wysokiego obniżenia dodatku, co było działaniem niezgodnym z prawem i stanowiło przekroczenie uprawnień;

- uznania, iż oskarżony M. F. nie miał możliwości w chwili wydania rozkazu personalnego z dnia 29.06.2018r. przydzielenia K. N. stanowiska równorzędnego do zajmowanego przed przeniesieniem go w dyspozycję Komendanta – [...] ., podczas gdy oskarżony w chwili wydawania tego rozkazu personalnego miał pełną wiedzę, iż w dniu 1.07.2018 r. zwalnia się stanowisko Eksperta [...] w S. odpowiadające grupą zaszeregowania zajmowanemu uprzednio przez K. N. stanowisku [...]; wbrew konstatacjom Sądu Rejonowego oskarżony posiadając wiedzę na ten temat miał możliwość wydania w dniu 29.06.2018 r. lub dzień później – 30.06.2018 r. rozkazu personalnego o powierzeniu K. N. ww. stanowiska z dniem 1.07.2018 r., co skutkowałoby tym, iż do dnia 30.06.2018 r., a więc przez pełny dopuszczalny prawem okres 12 miesięcy K. N. pozostawałby w dyspozycji Komendanta – [...] wykonując obowiązki na powierzonym mu na ten czas stanowisku, zaś od 1.07.2018 r. rozpocząłby wykonywanie obowiązków na nowym stanowisku zachowując ciągłość służby – prawidłowa ocena materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy prowadzi do wniosku, iż możliwe było powierzenie K. N. obowiązków z dniem 1.07.2017 r. na zwalnianym stanowisku, co wynika również z nieprawomocnego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie wydanego w sprawie II Sa/Wa [...] oraz treści uzasadnienia tegoż wyroku, tym bardziej, że mianowanie oskarżyciela posiłkowego na stanowisko w niższej 8 grupie zaszeregowania również nastąpiło z dniem 1.07.2018r.; co więcej w 9 grupie zaszeregowana zwalniały się z dniem 1.07.2018r. jeszcze trzy etaty powierzone funkcjonariuszom, którzy zostali przeniesieni w dyspozycję Komendanta – [...] wraz z K. N., tj. M. T., M. P. oraz P. M. w związku ze złożeniem wniosków przez te osoby o przejście na zaopatrzenie emerytalne – o możliwości mianowania pokrzywdzonego na stanowiska zwalniane przez te osoby zarówno oskarżony M. F., jak i M. M. również mieli pełną wiedzę, mieli zatem możliwość mianowania oskarżyciela posiłkowego jedno z tych stanowisk;

- przyjęcia, iż termin wszczęcia w stosunku do K. N. postępowania administracyjnego w sprawie mianowania na stanowisko służbowe nie miał związku z wcześniejszym rozdysponowaniem stanowisk służbowych w grupie zaszeregowania odpowiadającej uprzednio zajmowanemu przez pokrzywdzonego stanowisku w okresie od 30.06.2017 r. do 1.06.2018 r., podczas gdy na kilka dni przed wszczęciem postępowania administracyjnego, tj. w dniu 1.06.2018 r. miało miejsce ostatnie przed 30.06.2018 r. mianowanie na stanowisko [...], a sytuacja ta, oceniania zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, a także w połączeniu z zeznaniami pokrzywdzonego, wskazuje na fakt, iż celem oskarżonego było doprowadzenie do sytuacji, w której w momencie wszczęcia wobec pokrzywdzonego ww. postępowania administracyjnego nie będzie stanowisk równorzędnych do zajmowanego przez oskarżyciela posiłkowego, co uzasadniałoby mianowanie go na niższe stanowisko służbowe – zgodnie zresztą z wcześniejszymi zapowiedziami;

- uznaniu, iż oskarżony M. F. nie wywierał na pokrzywdzonego nacisków, aby ten odszedł ze służby w Policji na zaopatrzenie emerytalne z uwagi na fakt, iż oskarżony nie kontaktował się bezpośrednio z pokrzywdzonym, podczas gdy naciski te w rzeczywistości realizowane były za pośrednictwem ówczesnego kierownika działu kadr [...] w S. – M. M., a brak osobistej styczności oskarżonego z pokrzywdzonym nie wyklucza działania oskarżonego za pośrednictwem osób trzecich, na co wskazywał wprost pokrzywdzony w swoich zeznaniach;

- uznaniu, iż oskarżony M. F. i M. M. podejmując wobec pokrzywdzonego czynności służbowe nie działali z zamiarem przekroczenia uprawnień i zmuszenia K.N. do odejścia ze służby w Policji na zaopatrzenie emerytalne z uwagi na rozpoczęcie przez wymienionego służby przed 199 r., jeszcze za czasów formacji Milicji Obywatelskiej, podczas gdy ocena całokształtu działań oskarżonych podejmowanych wobec pokrzywdzonego, przy uwzględnieniu działań podejmowanych również wobec innych funkcjonariuszy [...] w S. przyjętych do służby przed 1990 r. i znajdujących się w analogicznej jak pokrzywdzony sytuacji prowadzi do wniosku przeciwnego;

b) naruszenie art. 170§1 pkt 1-6 k.p.k. oraz art. 170§1a k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego oskarżyciela posiłkowego o zaliczenie w poczet

materiału dowodowego dokumentów załączonych do wniosku z dnia 26.09.2021r. oraz o wystąpienie do Prokuratury Okręgowej w T. o akta śledztwa prowadzonego pod sygn. akt PO I [...], podczas gdy nie wystąpiły żadne przesłanki wymienione w przepisie art. 170§1 k.p.k. pozwalające na oddalenie wniosku dowodowego, a dokumenty znajdujące się w aktach ww. śledztwa mogą mieć istotny wpływ na ustalenie czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, w szczególności z uwagi na fakt zbieżności modus operandi sprawcy – M. F., który wszelkich działań dokonywał za pośrednictwem osób trzecich, w sposób stwarzający pozory legalności, a także z uwagi na fakt, iż akta śledztwa zawierają również szczegółowe informacje na temat sposobu w jaki K. N. miał być uporczywie nękanym przez oskarżonego M. F.;

a w konsekwencji powyższej błędnej oceny dowodów i oddalenia wniosku dowodowego.

2. błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, iż:

a) M. F. dokonywał wobec oskarżonego czynności, które mieściły się w jego kompetencjach i były uzasadnione, wobec czego nie przekroczył on swoich uprawnień, podczas gdy w rzeczywistości podejmował on działania jedynie pozornie mające oparcie w przepisach, co jednak istotne uzasadnienie faktyczne tych działań i przesłanki, którymi się kierował, tj. w szczególności fakt zatrudnienia oskarżonego przed 1990r., jeszcze w ramach formacji Milicji Obywatelskiej, wskazują na fakt, iż przeniesienie oskarżyciela posiłkowego w dyspozycję Komendanta -[...], a następnie mianowanie go na niższe stanowisko służbowe nastąpiło z przekroczeniem uprawnień przy zastosowaniu pozaustawowych, dyskryminujących przesłanek będących podstawą tych decyzji;

b) oskarżony M. F. nie miał możliwości mianowania pokrzywdzonego na wakujące od dnia 1.07.2018 r. stanowisko równorzędne do zajmowanego przez pokrzywdzonego przed przeniesieniem go w dyspozycję Komendanta – [...], podczas gdy okres 12 miesięcy pozostawania w dyspozycji kończył się w przypadku pokrzywdzonego w dniu 30.06.2018r., a oskarżony w momencie wydania rozkazu personalnego o mianowaniu na niższe stanowisko służbowe miał pełną wiedzę co do stanowiska wakującego od 1.07.2018 r., co oznaczało, że oskarżony miał

możliwość mianowania pokrzywdzonego na stanowisko wakujące od dnia następnego, co skutkowałoby zachowaniem ciągłości służby w Policji;

c) K.N., a także inni funkcjonariusze [...] rozpoczynający pracę jeszcze za czasów Milicji Obywatelskiej byli dobierani do rozmowy o odejściu na zaopatrzenie emerytalne według kryterium długoletniej służby nie zaś według kryterium służby w MO;

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Drugi pełnomocnik oskarżyciela w swej skardze podniosła zarzuty:

1. obrazy przepisów prawa materialnego – art. 231§1 k.k. poprzez błędną jego wykładnię i zastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, że oskarżony M. F. realizując czynności sprawcze szczegółowo opisane w zarzucie, nie działał na szkodę interesu prywatnego K. N. oraz publicznego, podczas gdy prawidłowa wykładnia oraz zastosowanie wskazanego przepisu prowadzi do wniosku, że oskarżony wypełnił znamiona zarzucanego mu przestępstwa,

2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj.

- art 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przejawiającą się w dowolnej, a nie swobodnej ocenie dowodów występujących w sprawie, polegającej na uznaniu, iż brak jest podstaw do przyjęcia, by wiadomość z dn. 27.02.2017r. wysłana pocztą elektroniczną przez J. T. zatytułowana „M.”, z prośbą o wskazanie danych na temat dydaktyków w [...] w S. z przeszłością w służbie Milicji Obywatelskiej, nastąpiła na polecenie bądź zarządzenie ówczesnego Komendanta - [...] M. F. lub działu kadr, w sytuacji gdy z zeznań ówczesnej kierownik działu kadr I.D. wynika, że polecenie sporządzenia wykazu funkcjonariuszy, którzy rozpoczęli służbę przed 1990r. (świadek uszczegółowiła, że chodziło o byłych milicjantów) wydał jej Komendant – [...], czyli oskarżony - vide protokół zeznań przed Sądem z dn. 20.04.2021r., wskutek powyższego Sąd I instancji błędnie ustalił stan faktyczny, z którego wynika, że przedmiotowa wiadomość wysłana kilkanaście dni po objęciu przez oskarżonego M. F. z funkcji Komendanta – [...] w S., dotycząca gromadzenia danych na temat osób „z milicyjną przeszłością”, nie nastąpiła na jego polecenie bądź zarządzenie,

- art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. polegającej na niewywiedzeniu przez Sąd I instancji wniosku, iż istnieje korelacja pomiędzy objęciem przez oskarżonego funkcji

Komendanta – [...] w S. i uzyskania przez w/w wiedzy na temat osób „z milicyjną przeszłością”, następnie faktem odejścia na zaopatrzenie emerytalne świadków z przeszłością w MO, działań podejmowanych wobec K. N. (wobec nieodejścia przez niego ze służby) oraz zeznań przedstawiciela związków zawodowych R. J. odnośnie nastrojów panujących wśród byłych milicjantów i masowych przejść na emeryturę w skali całego kraju,

- art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie w charakterze świadków E. M. i E. P. (protokolantek rozmów oskarżonego Komendanta – [...] z kadrą kierowniczą w trakcie odpraw), uznając że okoliczność protokolowania bądź nieprotokolowania przebiegu w/w odpraw pozostaje poza zakresem zarzut będącego przedmiotem postępowania, zaś sama okoliczność omawiana w sytuacji oskarżyciela posiłkowego w bliżej niesprecyzowanym okresie, na co wskazywał świadek D. H., nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie, w sytuacji gdy wnioskowani świadkowie mogłyby potwierdzić zeznania D. H. na temat wypowiedzianych słów przez oskarżonego odnośnie przyszłości byłych milicjantów w [...], co z kolei ma znaczenie w kontekście oceny podejmowanych działań, wypełniających znamiona zarzucanych przestępstw.

Wskazując na powyższe, w tej apelacji również wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2022r. w sprawie VII K 259/22 po rozpoznaniu obu apelacji utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wniósł pełnomocnik oskarżyciela substydiarnego i podniósł w niej zarzuty:

1. rażące naruszenie art. 457§3 k.p.k. w zw. z art. 433§2 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu zarzutu obrazy przepisów postępowania karnego, mającej wpływ na treść orzeczenia (naruszenia art. 7 k.p.k.) oraz błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, zawartych w pkt 1 lit. a) oraz pkt 2 lit. a) - c) petitum apelacji pełnomocnika oskarżyciela substydiarnego – adwokata M. P. z dnia 17.02.2022r. od wyroku Sądu Rejonowego w Szczycie, a także odniesieniu się do tychże zarzutów w sposób ogólnikowy, co nie spełnia wymogów rzetelnej kontroli instancyjnej orzeczenia wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczycie, naruszając tym samym konstytucyjną

zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego; wnikliwa analiza ww. zarzutów sformułowanych przez pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego w treści skargi apelacyjnej oraz obszerna argumentacja przedstawiona przez niego w uzasadnieniu środka odwoławczego na poparcie sformułowanych zarzutów powinna była bowiem doprowadzić Sąd II instancji do konkluzji o dokonaniu przez Sąd I instancji wadliwych ustaleń faktycznych dotyczących niepopelnienia przez oskarżonego zarzucanego mu przestępstwa, które to wadliwe ustalenia faktyczne zostały poczynione przez Sąd I instancji wskutek naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów (art. 7 k.p.k.), przy czym prawidłowa ocena dowodów zgromadzonych w aktach sprawy powinna była skutkować orzeczeniem uchylającym wyrok Sądu Rejonowego w Szczytnie i przekazującym sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania, a uchybienia przejawiały się w:

a) całkowitym pominięciu i zbagatelizowaniu treści wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (II Sa/Wa [...]) oraz ocen sformułowanych w treści uzasadnienia tegoż wyroku przez sąd administracyjny oceniający prawidłowość wydania wobec K. N. rozkazu personalnego z dnia 29.06.2018 r. o mianowaniu na niższe stanowisko służbowe, co doprowadziło do powtórzenia też prezentowanych w wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie, iż oskarżony nie miał możliwości w chwili wydania K. N. rozkazu personalnego z dnia 29.06.2018r., przydzielenia oskarżycielowi subsydiarnemu stanowiska równorzędnego do zajmowanego przed przeniesieniem go w dyspozycję Komendanta – [...] w S., podczas gdy oskarżony w chwili wydawania tego rozkazu personalnego miał pełną wiedzę, iż w dniu 1.07.2018 r. zwalnia się stanowisko Eksperta [...] w S. odpowiadające grupą zaszeregowania zajmowanemu uprzednio przez K. N. stanowisku [...] (grupa 9 zaszeregowania), a w konsekwencji powyższego istniała możliwość, by oskarżyciel subsydiarny do dnia 30.06.2018 r., a więc przez maksymalny możliwy okres 12 miesięcy pozostawał w dyspozycji Komendanta – [...], a następnie od dnia 1.07.2018 r. rozpoczął służbę na nowym stanowisku służbowym zwolnionym od tego dnia, co powodowałoby zachowanie ciągłości służby – Sąd Okręgowy przy tym zupełnie pominął treść art. 38 ustawy o Policji, który enumeratywnie wymienia przypadki, w których możliwe jest przeniesienie funkcjonariusza na niższe stanowisko służbowe, a wśród nich sytuację, na którą

powołano się przy przeniesieniu oskarżyciela na niższe stanowisko służbowe z art. 38 ust. 2 pkt 5 ustawy o Policji – która nie miała oparcia w rzeczywistości, bowiem mianowanie K. N. na niższe stanowisko służbowe nastąpiło również od dnia 1.07.2018 r., a od tego samego dnia K. N. mógł zostać mianowany na stanowisko równorzędne, które zostało zwolnione w Dziale [...] – nic nie stało więc na przeszkodzie, aby oskarżyciel subsydiarny rozpoczął od tego samego dnia służbę na stanowisku równorzędnym; Sąd Okręgowy przy tym w żaden sposób nie odnosi się merytorycznie do wskazanego zarzutu, powtarzając jedynie, a wręcz cytując stwierdzenia Sądu Rejonowego w Szczycinie zawarte w uzasadnieniu – nie odnosząc się jednak w żaden sposób do argumentów apelacji oraz treści wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który zakwestionował ów rozkaz personalny z wyżej wskazanych powodów;

b) zupełnym pominięciu przez Sąd Okręgowy przyczyn przeniesienia K. N. w dyspozycję Komendanta – [...] rozkazem personalnym z dnia 30.06.2017 r. i uznaniu, iż powyższe przeniesienie – niezależnie od przesłanek dokonania tej czynności – leżało w kompetencji M. F. jako Komendanta – [...] w S., a oskarżony mógł w sposób dowolny kreować politykę kadrową w [...], podczas gdy – co wynika z materiału dowodowego i ustaleń sądów obu instancji – przyczyny przeniesienia w dyspozycję Komendanta – [...] funkcjonariuszy – K. N., P. M., P. S., S. M., R. G. i A. Z. – podane przez oskarżonego – tj. chęć rzekomego wzmocnienia pionu dowodzenia były powodami nierzeczywistymi – Sąd Okręgowy nie czyni tymczasem żadnych ustaleń w zakresie tego, jakie były realne powody wydania takiego rozkazu personalnego, co powinno być punktem wyjścia do kontroli przez Sąd zgodności z prawem takiego rozkazu personalnego nie tylko w zakresie istnienia odpowiedniego przepisu prawa stwarzającego oskarżonemu M. F. formalną kompetencję do jego wydania, ale także w zakresie podstaw faktycznych takiego działania oskarżonego M. F.. Sąd Okręgowy tymczasem w żaden sposób nie odniósł się do zarzutów apelacyjnych wskazujących na fakt, iż mimo pozornej zgodności z prawem rozkazów personalnych wydawanych przez oskarżonego, były one działaniami pozbawionymi podstaw faktycznych i decyzjami podjętymi niezgodnie z warunkami prawnymi danej czynności, mającymi charakter dyskryminujący K. N. – a więc stanowiącymi przekroczenie uprawnień;

c) pominięciu, iż K. N. został obniżony dodatek służbowy o 50%, podczas gdy pełnomocnik w apelacji wskazywał, iż dodatek taki można obniżyć w granicach od 20%-50%, co zostało całkowicie pominięte przez Sąd Okręgowy, podobnie jak fakt, iż obniżenie to faktycznie nie zostało w żaden racjonalny sposób uzasadnione i nie wynika z żadnych obiektywnych przesłanek, co dodatkowo wskazuje na popełnienie przez oskarżonego M. F. zarzucanego mu czynu;

d) całkowitym pominięciu, iż wpływ na przeniesienie K. N. na niższe stanowisko służbowe miał fakt uprzedniego rozdysponowania, w czasie pozostawania wymienionego w dyspozycji Komendanta [...], stanowisk odpowiadających grupą zaszeregowania oskarżycielowi subsydiarnemu (ostatnie przydzielono w dniu 1.06.2018 r.) oraz pominięcia, iż wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie mianowania K. N. na stanowisko służbowe miało bez wątpienia związek z tym faktem oraz zostało dokonane na niespełna miesiąc przed upływem terminu na jaki K. N. mógł pozostawać w dyspozycji Komendanta – [...] – powyższe prowadzi wprost do wniosku, iż termin wszczęcia postępowania administracyjnego został dobrany w taki sposób, aby nie było możliwości mianowania K. N. na równorzędne stanowisko służbowe, co wiązałoby się z możliwością mianowania go na stanowisko w niższej grupie zaszeregowania;

e) całkowitym pominięciu przez Sąd II instancji, iż świadkowie w osobach M. P., P. M., P. S., S. M., R. G., A. Z. wprost potwierdzali, iż na spotkaniach w maju 2017r. były im składane propozycje „nie do odrzucenia”, aby odeszli oni na zaopatrzenie emerytalne, gdyż jeśli się nie zgodzą zostaną przeniesieni w dyspozycję Komendanta- [...], a następnie mianowani na niższe stanowiska służbowe lub zwolnieni ze służby po upływie okresu pozostawania w dyspozycji – powyższe zaś w stopniu zasadniczym uwiarygadniało twierdzenia K. N., iż takie naciski, tyle że w późniejszym okresie z uwagi na fakt jego pozostawania na długotrwałym zwolnieniu lekarskim w czasie ww. rozmów, były wywierane także na niego, tyle tylko, że działa się to za pośrednictwem osoby trzeciej – M. M., będącej w czasie powrotu przez oskarżyciela subsydiarnego do służby ze zwolnienia lekarskiego osobą odpowiedzialną w [...] w S. (dalej także: [...]) za sprawy kadrowe;

f) całkowitym pominięciu, iż e-mail z dnia 27.02.2017r. skierowany przez J. T. do A. R., P. J. oraz P. Ł., dotycząca liczby „Milicjantów” w ich zakładach i jej cel

nabiera szczególnego znaczenia w kontekście zeznań świadków M. P., J. I., P. M., P. S., S. M., R. G., K. Ł. oraz J. K., z których wynika, iż funkcjonariusze „z długoletnim stażem” byli zmuszani do odejścia z [...] w S. z uwagi na ich przeszłość w formacji Milicji Obywatelskiej oraz w kontekście równoległego polecenia Komendanta – [...] [...] wydanego świadkowi I. D., aby sporządziła listę funkcjonariuszy z „długoletnim stażem” – w tym kontekście mail rozesłany przez J. T. wyrażał jedynie wprost intencję ówczesnego Komendanta – [...] – M. F., iż celem sporządzenia listy funkcjonariuszy z „długoletnim stażem” jest ustalenie, którzy z nich podejmowali służbę jeszcze za czasów MO, aby usunąć ich ze służby w [...]; pełnomocnik wskazywał, iż nie sposób przy tym przyjąć, przy zachowaniu minimalnej dozy zdrowego rozsądku, iż tworzenie listy funkcjonariuszy z „długoletnim stażem” nie miało związku ze stworzeniem listy funkcjonariuszy z przeszłością tzw. „milicyjną”, a Sąd Okręgowy w żaden sposób do powyższych ustalonych w postępowaniu faktów i zarzutów pełnomocnika w tym zakresie się nie odniósł;

- nierozpoznanie powyżej wskazanych zarzutów zawartych w treści apelacji i brak odniesienia się do nich w sposób rzetelny i spełniający wymogi kontroli instancyjnej doprowadził w efekcie do błędnej konkluzji Sądu Okręgowego w Olsztynie, iż oskarżeni działali w ramach swoich uprawnień i w efekcie skutkowało to orzeczeniem uniewinniającym oskarżonych od zarzucanego im czynu;

2. rażące naruszenie art. 457§3 k.p.k. w zw. z art. 433§2 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu zarzutu obrazy przepisów postępowania karnego, mającej wpływ na treść orzeczenia (naruszenia art. 170§1 k.p.k.) zawartego w pkt 1 lit. b) petitum apelacji pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego – adw. M. P. – od wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie z dnia 21.12.2021 r., a także odniesieniu się do tego zarzutu w sposób ogólnikowy, co nie spełnia wymogów rzetelnej kontroli instancyjnej orzeczenia wydanego przez Sąd Rejonowy w Szczytnie, naruszając tym samym konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, podczas gdy pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego K. N., zarówno w ww. zarzucie, jak i w uzasadnieniu skargi apelacyjnej wskazywał na nieuzasadnione oddalenie wniosków dowodowych oskarżyciela złożonych na rozprawie przed Sądem Rejonowym w Szczytnie o zażądanie od Prokuratury Okręgowej w T. akt śledztwa prowadzonego

pod sygnaturą PO I Ds.[...] i wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodów z dokumentów wskazanych w piśmie z dnia 26.09.2021 r.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna. W szczególności dotyczy to zarzutu I a i b.

Choć w niniejszej sprawie zasadniczo ustalenia faktyczne nie budziły istotniejszych wątpliwości, to z pewnością Sąd I instancji nie dostrzegł reperkusji ustalonych faktów, a Sąd Odwoławczy poprzestał na stwierdzeniu, że ustalenia Sądu Rejonowego nie wzbudziły jego wątpliwości.

Rzeczywiście przebieg wydarzeń stanowiących istotę niniejszej sprawy przez obie strony został przedstawiony dość zgodnie. Różna jednak jest już interpretacja tych faktów. Fakty te też nie zostały przez Sądy obu instancji ocenione w szerszym kontekście.

Fundamentalną kwestią dla oceny zaistniałych w sprawie zdarzeń jest ocena tego, czy w chwili wydawania przez oskarżonego rozkazu personalnego istniała możliwość przeniesienia K.N. na równorzędne stanowisko pracy, do tego, które zajmował do dnia 30 czerwca 2017r. (z 9 grupą zaszeregowania).

Bezspornie na dzień wydania rozkazu (nr [...]) przez oskarżonego tj. 29 czerwca 2018r. wakat na takim stanowisku w [...] w S. nie istniał i na tym ustaleniu poprzestały Sądy obu instancji. Dostrzegły jednak jednocześnie, że z dniem kolejnym, a więc 1 lipca 2018r., taki wakat już istniał. Jak bowiem ustalono z tym dniem zwalniało się stanowisko Eksperta Działu [...], gdyż z tym dniem w wyniku porozumienia Komendantów – Głównego Policji oraz Służby Ochrony Państwa, dotychczasowy funkcjonariusz [...] – R. C. – przechodził do pracy w SOP.

Nie można racjonalnie założyć, że oskarżony wydając rozkaz dotyczący oskarżyciela subsydiarnego nie wiedział, że następnego dnia zwolni się stanowisko, odpowiadające kwalifikacjom i grupie zaszeregowania K. N.. Świadomie zatem podjął on decyzję o tym, aby przenieść oskarżyciela na stanowisko o niższej grupie zaszeregowania, choć nie pozwalały na to obowiązujące przepisy.

Okoliczności tej Sądy obu instancji nie poddały jakiegokolwiek analizie, w szczególności w kontekście wyczerpania znamion przestępstwa z art. 231§1 k.p.k. –

przekroczenia uprawnień. A jest ona również istotna z tego względu, że podlegała także ocenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 8 sierpnia 2019r. sygn. akt II Sa/Wa [...], a następnie 31 marca 2023r. sygn. akt II SA/WA [...]) i każdorazowo skutkowała ona uchynieniem rozkazów personalnego Komendanta Głównego Policji i przedmiotowego rozkazu Komendanta – [...] z 29 czerwca 2018r. Powodem dostrzeżonych w postępowaniu administracyjnym uchybień i w konsekwencji uchyleń rozkazów było właśnie ustalenie, że oskarżony miał świadomość (w chwili wydawania rozkazu) istnienia zwalnianego z dniem następnym równorzędnego stanowiska (niewątpliwie jednak należy tu dostrzegać również zapadłe w sprawie orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego i argumenty, które przytoczył ten Sąd rozpoznając kasację – wyrok z dnia 9 grudnia 2022r. w sprawie III OSK [...]).

Zarzuty w tej kwestii były stawiane w apelacji i nie spotkały się z jakąkolwiek reakcją ze strony Sądu Odwoławczego. To zaś czyni zarzut naruszenia art. 433§2 k.p.k. w zw. z art. 457§3 k.p.k., postawiony w kasacji, zasadnym.

Okoliczność ta musi zatem zostać poddana analizie w ponowionym postępowaniu sądowym.

W kontekście omówionej wyżej kwestii mniejsze znaczenie ma to jaka mogła ewentualnie być motywacja oskarżonego przy podejmowaniu przedmiotowej decyzji. Zauważyć tu jednak wypada, że Sąd Odwoławczy przyjął, że nie zasługiwała na podzielenie wersja oskarżonego, w której wskazywał on, iż jego rozkaz był następstwem kontroli i miał na celu wzmocnienie Działu [...] zgodnie z pokontrolnymi wytycznymi Komendy Głównej Policji. Zabrakło już jednak w uzasadnieniu Sądu Okręgowego refleksji związanej z tym, że skoro decyzja nie była wynikiem zaleceń pokontrolnych, to jakie mogły być jej powody i czy nie były one tymi, na które wskazywał oskarżyciel subsydiarny?

Zauważyć tu wypada, że zeznania świadków potwierdziły to, iż w Szkole prowadzone były ustalenia, którzy funkcjonariusze tam zatrudnieni rozpoczęli pracę jeszcze w Milicji Obywatelskiej. Dostrzec należy też, że w istocie dla oceny niniejszej sprawy nie ma większego znaczenia, czy powodem ewentualnego „nakłaniania” do przechodzenia na emeryturę było to, że dotyczyło ono „byłych milicjantów”, „funkcjonariuszy najbardziej doświadczonych”, czy po prostu z „długoletnim stażem”,

wszak możliwe jest również bezprawne dyskryminowanie osób ze względu na ich wiek. Istotne jest natomiast to, czy zakwalifikowanie do którejś z tych umownych grup skutkowało podejmowaniem w stosunku do oskarżyciela działań, które nie miały oparcia w obowiązujących przepisach prawnych i w konsekwencji mogą być ocenione jako nadużycie uprawnień.

I ta kwestia zatem winna stać się przedmiotem analizy sądu.

Zważywszy na charakter zaistniałych uchybień, a przede wszystkim na to, że dopuścił się ich już Sąd I instancji, nie jest celowe jedynie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Odwoławczego (o co wnoszono w kasacji), lecz uchylić należało również utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy postępowanie dowodowe w istotnej części powinno być powtórzone, a Sąd winien podjąć próbę wyjaśnienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności wskazanych w niniejszym uzasadnieniu przez Sąd Najwyższy.

Kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

[SOP]

[a!]